

УДК 658

КОНЦЕПЦІЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО МОНІТОРИНГУ ПІДПРИЄМСТВА

Халіна В.М., аспірант (ХНУРЕ)

У статті визначена сутність фінансово-економічного моніторингу як складової комплексної системи моніторингу на підприємстві, визначено основні завдання фінансово-економічного моніторингу, представлено концепцію фінансово-економічного моніторингу на підприємстві яка сприяє забезпеченню життєдіяльності підприємства.

Ключові слова: моніторинг, фінансово-економічний моніторинг, система фінансово-економічного моніторингу, суб'єкт фінансово-економічного моніторингу, об'єкт фінансово-економічного моніторингу.

КОНЦЕПЦИЯ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО МОНИТОРИНГА ПРЕДПРИЯТИЯ

Халина В.Н., аспирант (ХНУРЭ)

В статье определена сущность финансово-экономического мониторинга как составляющей комплексной системы мониторинга на предприятии, определены основные задачи финансово-экономического мониторинга, представлена концепция финансово-экономического мониторинга на предприятии, которая способствует обеспечению жизнедеятельности предприятия.

Ключевые слова: мониторинг, финансово-экономический мониторинг, система финансово-экономического мониторинга, субъект финансово-экономического мониторинга, объект финансово-экономического мониторинга.

THE CONCEPT OF FINANCIAL AND ECONOMIC MONITORING OF THE ENTERPRISE

Khalina V.N.

In the article the essence of the financial and economic monitoring as a component of a comprehensive monitoring system at the enterprise, the main tasks of the financial and economic monitoring, presented the concept of financial and economic monitoring at the company which promotes the activity of the enterprise.

Keywords: monitoring, financial-economic monitoring, system of financial and economic monitoring, the subject of the financial and economic monitoring, the object of the financial and economic monitoring.

Постановка проблеми. Як будь-яка система, фінансово-економічний моніторинг підприємства вимагає постійного самотестування і оновлення. Посилення чинників, що загрожують підприємствам ставить питання про створення надійної системи фінансово-економічного моніторингу стану і динаміки розвитку підприємства з метою завчасного попередження про загрожуючу небезпеку і вживання необхідних заходів захисту і протидії. На сучасному етапі вітчизняні підприємства функціонують в дуже жорстких умовах. Тому актуальним для підприємства є проведення фінансово-економічного моніторингу, який повинен швидко визначати зміни у навколишньому середовищі і надавати інформацію про них з метою оперативного корегування діяльності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато науковців досліджують проблеми моніторингу діяльності підприємства, такі як: А.А. Антонюк, Т.В. Богуславська, Т.А. Бурова, І.С. Давидович, О.Е. Лубенченко, І.П. Мойсеєнко, С.М.

Петренко, М.С. Пушкар, В.В. Полякова, І.Д. Чуліпа, Н.А. Шедина, Н.М. Шмиголь, В.Г. Щербак, Ю.П. Яковлев та інші [1–6]. Проте у наукових працях відсутній чітко визначений підхід до визначення фінансово-економічного моніторингу, його функцій, інформаційного забезпечення та організації фінансово-економічного моніторингу на підприємстві. Всі ці обставини призводять до недостовірності результатів фінансово-економічного моніторингу та помилкових управлінських рішень.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Недостатньо дослідженні теоретичні, методичні бази здійснення фінансово-економічного моніторингу на підприємстві, що обумовлює необхідність удосконалення існуючого методологічного інструментарію аналізу і оцінки стратегічного розвитку підприємства за допомогою фінансово-економічного моніторингу.

Формування цілей статті. Метою статті є розкриття сутності та розробка концепції фінансово-економічного моніторингу як складової комплексної системи моніторингу на підприємстві.

Виклад основного матеріалу. Термін моніторинг в економіці підприємства є менш розповсюдженим, однак є дієвим інформаційно-аналітичним інструментом оцінки впливів факторів зовнішнього середовища на підприємство. Тобто, є механізмом визначення чутливості підприємства до дії зовнішніх умов. Загалом термін «моніторинг» походить від «monitor» (латинський) - «попереджувачий» та «monitoring» (англійський) - «контроль» [7].

Саме фінансово-економічний моніторинг відповідає за відбір, оцінку та інтерпретацію фінансових, економічних та інших даних, що впливають на процес прийняття інвестиційних і фінансових рішень. Тому, під фінансово-економічний моніторинг слід розуміти інформаційний інструмент постійного спостереження, збирання, обробки інформації про стан об'єкта з метою виявлення закономірностей його зміни і розвитку відповідності заданим параметрам.

На думку автора, фінансово-економічний моніторинг (ФЕМ) – це інформаційна система з гнучкою інфраструктурою, яка дозволяє контролювати показники фінансової діяльності, стан економічного об'єкта, оцінювати, оперативно виявляти результати дії різних зовнішніх факторів, прогнозувати, визначати розміри відхилень фактичних результатів від передбачених та виявлення причин цих відхилень, вносити коригування і приймати відповідні рішення.

Основними завданнями фінансово-економічного моніторингу є:

1. Забезпечення керівництва підприємства своєчасною і достовірною інформацією про діяльність і економічний стан підприємства.
2. Попередження збійних, кризових і негативних ситуацій у діяльності підприємства для їх швидкого та ефективного попередження, локалізації і ліквідації.
3. Своєчасне реагування на зміни внутрішнього і зовнішнього середовища.
4. Формування ключових показників ефективності управління.
5. Спостереження за економічними показниками підприємства.
6. Оперативне прийняття рішень в складних економічних ситуаціях.
7. Визначення причин порушень і пошук адекватних рішень зміни ситуації.

На основі підходу, викладеного у роботі [8], у даній статті запропоновано концепцію фінансово-економічного моніторингу на підприємстві яка представлена на рисунку.1.

Фінансово-економічний моніторинг дозволяє ліквідувати вузькі місця, які визначаються на основі даних планування, обліку, аналізу, контролю, та орієнтація на отримання результату, для

чого створюється система планування, збору інформації про використання ресурсів і прийняття управлінських рішень.

Концепція фінансово-економічного моніторингу на підприємстві містить:

- фінансово-економічний моніторинг аналізує звітність (внутрішню і зовнішню), економічні показники, використання ресурсів, визначає напрями майбутнього розвитку підприємства;

- джерела інформаційного забезпечення фінансово-економічного моніторингу (аналіз, планування, інформування, прогнозування, управління);

- конкретизація фінансово-економічного моніторингу (дає змогу виявити та ліквідувати «вузькі місця» та орієнтацію на отримання результату);

- використання методів менеджменту (стратегічний, оперативний, тактичний, операційний, фінансовий, інвестиційний);

- визначення мети підприємства (компетенція менеджменту);

- управління метою підприємства (залежить від методів аналізу, обліку, планування);

- досягнення мети (залежить від менеджменту і мотивації);

- забезпечення фінансово-економічного моніторингу;

- регламент дій фінансово-економічного моніторингу (визначає методи, що використовуються, а також правила прийняття рішень щодо основних питань моніторингу);

- орієнтація на майбутнє (планування), наскільки правильно прийняті управлінські рішення і як підприємство буде функціонувати;

- систематизація та структурування регламенту для прийняття управлінських дій (затвердження остаточного варіанту і реалізація фінансового плану, інструментів, та методів управління підприємством);

прогнозування тенденцій розвитку підприємства (відображає ступінь досягнення мети діяльності підприємства).

Отже, фінансово-економічний моніторинг відзначається високим рівнем індивідуальності та залежить від мети, яка існує в системі управління. У різних організаційних структурах фінансово-економічний моніторинг матиме безпосереднє відношення до питань як оперативного, так і стратегічного управління. У той же час слід підкреслити, що головною метою фінансово-економічного моніторингу є діагностування фактичного, економічного і фінансового стану, порівняння його з прогнозованим, виявлення

тенденцій і закономірностей розвитку економіки підприємств відповідно до головної мети, попередження негативного впливу внутрішніх та зовнішніх факторів на фінансовий результат та становище на ринку, підтримання ефективного

функціонування підприємства, правильна та виважена оцінка господарських ситуацій для прийняття обґрунтованих та доцільних економічних рішень.

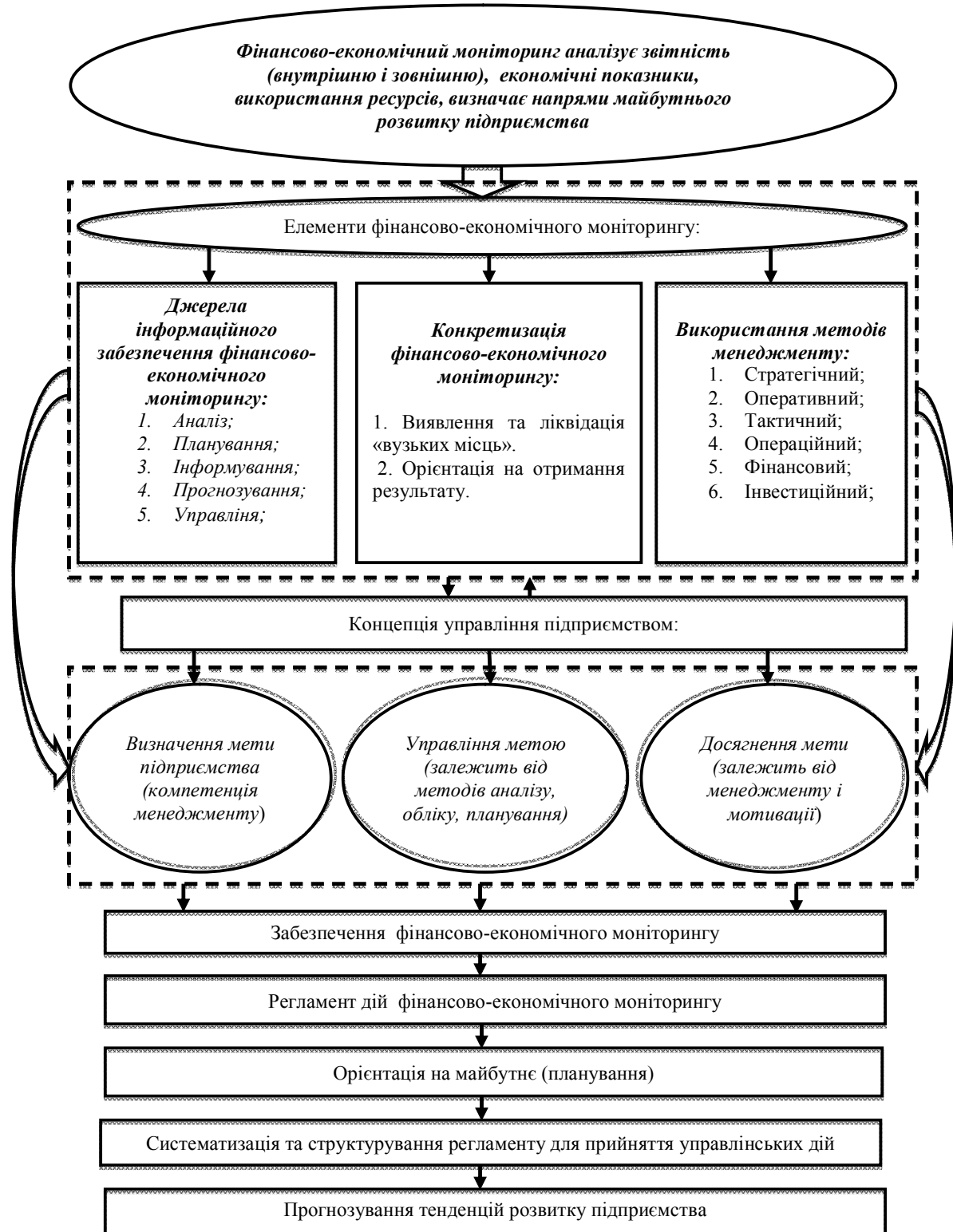

Рис. 1. Концепція фінансово-економічного моніторингу на підприємстві [розробка автора]

Це стає можливим завдяки додатково розвинутих у фінансово-економічному моніторингу функціям координації діяльності, сервісної підтримки менеджменту на всіх рівнях управління і в усіх функціональних підрозділах та завдяки постійній адаптації системи до змін в навколишньому середовищі.

Фінансово-економічний моніторинг формує передумови для забезпечення якісних управлінських процесів на усіх рівнях, а також сприяє інформаційному забезпеченню системи підтримки прийняття управлінських рішень.

Фінансово-економічний моніторинг є невід'ємним елементом процесу поточного контролювання. За допомогою фінансово-економічного моніторингу суб'єкти-контролери отримують інформацію про поточний стан підконтрольних об'єктів та його зміни.

Для одержання повнішої інформації та ефективнішого її використання об'єкти фінансово-економічного моніторингу конкретизують за сферами діяльності підприємства, а саме: сфера матеріально-технічного забезпечення, виробнича, фінансова, маркетингова, продуктова сфери.

Пріоритетним методом фінансово-економічного моніторингу є стеження за контрольними точками, суть якого полягає в тому, що менеджери підприємства самостійно встановлюють періодичність і частоту контрольних процедур.

Інформація, отримана в ході фінансово-економічного моніторингу, є підставою для формування й прийняття управлінських рішень. При проведенні фінансово-економічного моніторингу виникає необхідність отримання інформації, репрезентативної стосовно різних об'єктів, наприклад підприємства в цілому і окремих його складових (співвідношення системи і частин системи).

Фінансово-економічний моніторинг дозволяє не тільки кількісно охарактеризувати та оцінити ситуацію яка склалася на підприємстві, але й розкрити причини її виникнення, а також провести структурно-логічний аналіз чинників, що впливають на підприємство.

Висновки. У результаті теоретичного дослідження можна сказати, що проведення фінансово-економічного моніторингу вимагає врахування специфіки діяльності та індивідуальності системи управління кожного окремого підприємства. З урахуванням цього, підходи до проведення

фінансово-економічного моніторингу на різних підприємствах можуть відрізнятися.

Саме фінансово-економічний моніторинг дозволяє реагувати на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища, дозволяє якісно оцінити об'єктивні можливості підприємства, підвищити ефективність діяльності підприємства, управляти величиною і структурою капіталу, фінансовими ресурсами і конкурентними перевагами суб'єкта господарювання, забезпечити життєздатність підприємства та фінансову стабільність.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Щербак В.Г. Управління персоналом підприємства: наук. вид. / Щербак В. Г. — Харків: ХНЕУ, 2005. — 220 с.
2. Шедина Н.А. Моніторинг макроекономічних та галузевих показників. Вип.2 / Шедина Н. А., Богуславская Т. В., Полякова В. В. [и др.]. — К.: Мінекономіка, 2001. — 106 с.
3. Бурова Т.А. Концептуальні основи моніторингу діяльності підприємств харчової промисловості [Електронний ресурс] / Т.А. Бурова. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=876>
4. Чуліпа І.Д. Моніторинг економічних показників діяльності підприємства [Електронний ресурс] / І.Д. Чуліпа. — Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/3157>
5. Шмиголь Н.М. Моніторинг діяльності підприємств харчової промисловості в сучасних ринкових умовах [Електронний ресурс] / Н.М. Шмиголь. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2009_5/fil/es/EC509_38.pdf
6. Лубенченко О.Є. Організація моніторингу фінансово-економічної діяльності підприємства [Електронний ресурс] / О.Є. Лубенченко. — Режим доступу: http://www.economy-confer.com.ua/full_article/654/.
7. Бондаренко В.М. Система моніторингу життєздатності підприємства та її інформаційне забезпечення [Електронний ресурс] / В.М. Бондаренко. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ekon/2011_32/statii/3_3.htm
8. Маргасова В.Г. Контролінг та його роль в управлінні підприємством [Електронний ресурс] / В.Г. Маргасова. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/NvChdi/2008_1/13margasova.pdf

*Рецензент д.е.н., професор ХНУРЕ Костін Ю.Д.
Експерт редакційної колегії к.е.н., доцент УкрДАЗТ Токмакова І.В.*